

נושאים עיקריים במסכת:

- פרק א:** צרכי ציבור שיש לעשותם בחודש אדר, העונשים שהוטלו על מי שלא הקפיד על כלאיים, גבית מחצית השקל, קרבנות שמקבלים מכותי ומנכרי, מי חייב להביא קלבון ומי פטור.
- פרק ב:** צורת העברת כספי השקלים למקדש, אדם שנותן "מחצית השקל" למקדש מכספים שאינם שלו, כסף עודף שנאסף לצורך מחצית השקל, כסף עודף שנאסף לצורך קרבן, כסף עודף שנאסף לצרכי עניים, או פדיון שבויים או קבורת מתים.
- פרק ג:** מתי וכיצד תורמים את הלשכה, זמנים הקובעים למעשר בהמה, צורת תרומת הלשכה.
- פרק ד:** השימוש שעשו עם השקלים שתרמו לקופות, השימוש עם שיירי הלשכה, מה עשו עם מותר התרומה (הכסף שנותר בקופות), הכשרת מותר הקטורת משנה זו להיות קטורת לשנה הבאה, נכסים לבדק הבית שיש בתוכם דברים הראויים למזבח או יינות שמנים ועופות, קביעת המחיר ליינות, סלתות ושמנים שהלשכה משלמת לספקים.
- פרק ה:** שמותם ותפקידם של 15 בעלי תפקידים שהיו במקדש, מספר הממונים על כספי המקדש, סוגי חותמות שהיו במקדש, תהליך רכישת הנסך, דיני לשכת חשאי ודיני לשכת הכלים.
- פרק ו:** מקום גניזתו של ארון הקודש, 13 המקומות שהיו משתחוים בהם במקדש, מקומם של 13 השולחנות שהיו במקדש, סוגי תרומות שהיו במקדש, מי שתרם למקדש מבלי לנקוב בסכום, כספים שהיו ב- 6 תיבות הנדבה במקדש.
- פרק ז:** דינים של מעות שנמצאו בירושלים או במקדש, דין בשר או בהמה שנמצאו. נסכים שיש להביא עם בהמה שנמצאה יביאו משל ציבור, 7 תקנות שהתקינו בית דין.
- פרק ח:** רוק וכלים שנמצאו בירושלים, סכין וקופיץ שנמצאו בירושלים, פרוכת של מקדש שנטמאת, תיאור עשית פרוכת למקדש, דיני שריפת בשר קודשי קודשים שנטמא, מקום הנחת איברי הקרבנות כאשר מעלים אותם למזבח, דברים הנוהגים רק בזמן הבית, ודברים הנוהגים אף שלא בזמן הבית,

פרק א:

הנושאים העקריים בפרק:

צרכי ציבור שיש לעשותם בחודש אדר, העוונשים שהוטלו על מי שלא הקפיד על כלאיים, גבית מחצית השקל, קרבנות שמקבלים מכותי ומנכרי, מי חייב להביא קלבון ומי פטור.

מושגים:

מחצית השקל:

כל אחד מישראל חייב לתת כל שנה מחצית השקל לצורך קרבנות ציבור. הנתינה מתבצעת החל מראש חודש אדר, והיא מיועדת לשנה שמתחילה בראש חודש ניסן. ערך מחצית השקל בכל זמן צריך להיות כערך מחצית השקל שהיה בזמן התורה. בזמן המשנה ערך שקל שלם היה כערך מחצית השקל של תורה, וערך הסלע בזמן המשנה כערך שקל של תורה, וכשני שקלים של משנה.

קלבון:

מטבע קמנה שערכה 1/48 של הסלע או 1/24 של השקל. מי שנתן מחצית השקל למקדש ונתן גם קלבון. קלבון הוא הסכום הדרוש כדי לפרוט את השקל לשני חצאי שקלים. יש מחלוקת האם כל מי שנתן מחצית השקל ונתן קלבון, או רק מי שמצורף 2 חצאים יחד עבור 2 אנשים ונתן קלבון. ההלכה היא שמי שמביא מחצית השקל במדויק אינו חייב בקלבון. ומי שמביא שקלים שלמים חייב בקלבון.

השוואת מטבעות:

מחצית השקל של תורה = מחצית השקל של משנה = שקל של משנה = 24 קלבוים

משנה א: צרכי ציבור שיש לעשותם בחודש אדר

**בְּאֶחָד בְּאֶדֶר,
מְשַׁמְעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכִּלְאִים.
בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ,
קוֹרִין אֶת הַמְּגִלָּה בְּכַרְפִּין,
וּמְחַקְּוִין אֶת הַדְּרָכִים וְאֶת הַרְחֻבוֹת
וְאֶת מְקוֹאוֹת הַמַּיִם,
וְעוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי הַרְבִּים,
וּמְצַיְנִין אֶת הַקְּבָרוֹת,
וְיוֹצֵאִין אֶף עַל הַכִּלְאִים.**

1 באחד באדר:

- 1.1 מכריזים שיש לתרום מחצית השקל לצורך קרבנות צבור.
- 1.2 מכריזים שיש לנקות את השדות והגינות מכלאיים.
- 2 בחמישה עשר באדר:
 - 2.1 קוראים מגילת אסתר בערים המוקפות חומה.
 - 2.2 מתקנים את הדרכים והרחבות עבור עולי רגלים.
 - 2.3 מנקים את המקואות ומשלימים את שיעורם.
 - 2.4 עושים את כל צרכי הרבים.
 - 2.5 מציינים את הקברים בסיד.
 - 2.6 בי"ד שולח שליחים לבדוק שהוציאו את גידולי הכלאיים.

משנה ב': העוונשים שהוטלו במהלך התקופות השונות על מי שלא הקפיד על כלאיים

**אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹקְרִין וּמְשַׁלְּכִין לְפָנֵיהֶם.
מְשַׁרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבָרָה, הָיוּ עוֹקְרִין וּמְשַׁלְּכִין עַל הַדְּרָכִים,
הַחֲקִינוּ נְשִׂיהוּ מְפַקְרִין כָּל הַשָּׂדֶה כְּלָה.**

רבי יהודה:

- 1 בתחילה: עקרו השליחים את גידולי הכלאיים והשליכו אותם לפני בעלי השדות.
- 2 כשרבו עוברי עבירה: עקרו את הכלאיים והשליכו אותם בדרכים.
- 3 מאוחר יותר: הפקירו את כל השדה שמצאו בה כלאיים.

משנה ג': תהליך גבית מחצית השקל

**בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בּוֹ, שִׁלְחָנוֹת הָיוּ יוֹשְׁבִין בְּמִדְיָנָה.
בְּעֶשְׂרִים וְחֻמְשָׁה, יָשְׁבוּ בְּמִקְדָּשׁ. מְשַׁיְשְׁבוּ בְּמִקְדָּשׁ, הַתְּחִילוּ לְמַשְׁכֵּן.
אֶת מִי מְשַׁקְּוִין? לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים, גֵּרִים וְעֹבְדִים מְשַׁחֲרָרִים,
אֲבָל לֹא נְשִׂים וְעֹבְדִים וְקַטְנִים.
כָּל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לְנַשְׁקוֹל עַל יְדוֹ, שׁוֹב אֵינוֹ פּוֹסֵק.
וְאֵין מְשַׁקְּוִין אֶת הַכֹּהֲנִים, מִפְּנֵי דַרְכֵי שְׁלוֹם.**

- 1 בחמישה עשר באדר מושיבים חלפנים בירושלים לפרוט ולהחליף מטבעות.
- 2 בעשרים וחמישה באדר מושיבים חלפנים במקדש, ומתחילים למשכן את מי שלא תרם.
- 3 ממי לוקחים משכון, וממי לא?
 - 3.1 לוקחים משכון מלויים, מישראלים, מגרים ומעבדים כנעניים משוחררים.
 - 3.2 אין לוקחים משכון מנשים, מעבדים כנעניים ומקטנים.
- 4 אב שהתחיל לתת מחצית השקל עבור בנו הקטן, שוב אינו פוסק מלתת לשנה הבאה.

5 אין לוקחים משכון מכהנים מפני דרכי שלום.

משנה ד': האם כהנים חייבים במחצית השקל ?

אמר רבי יהודה: העיד בן בוכרי ביבנה, כל כהן ששוקל אינו חוטא. אמר לו רבן יוחנן בן זכאי: לא כי, אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא, אלא שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמן: (ויקרא ו) "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", הואיל ועמר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו, היאך נאכלים ?

- 1 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו):
 - 1.1 כהן אינו חייב במחצית השקל.
 - 1.2 כהן שנתן מחצית השקל אינו חוטא.
- 2 רבן יוחנן בן זכאי:
 - 2.1 כהן חייב לתת מחצית השקל.
 - 2.2 כהן שלא נותן הוא חוטא.
 - 2.3 הכהנים דורשים מהמקרא שהם אינם חייבים במחצית השקל:
 - 2.3.1 כתוב שמנחת כהן נשרפת ולא נאכלת.
 - 2.3.2 העומר, שתי הלחם ולחם הפנים נאכלים ע"י כהנים.
 - 2.3.3 אם הכהנים מחויבים במחצית השקל, היה אסור לכהנים לאכול אותם.
 - 2.3.4 כיון שהכהנים אוכלים מהם סימן שאינם מחויבים במחצית השקל.

משנה ה': מי שנתן מחצית השקל למרות שהוא פטור, האם מקבלים מהם ?

אף על פי שאמרו: אין מספקני נשים ועבדים וקטנים, אם שקלו, מקבלין מידן. הנכרי והכותי ששקלו, אין מקבלין מידן.

ואין מקבלין מידן, קני זבין וקני זבות וקני יולדות, וחסאות ואשמות. אבל נדרים ונדבות, מקבלין מידן.

זה הפלל: כל שנידר ונדב, מקבלין מידן. כל שאין נדר ונדב, אין מקבלין מידן. וכן הוא מפרש על ידי עזרא, ששואמר: (עזרא ד) "לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו".

- 1 נשים, עבדים וקטנים, מקבלים מהם.
 - 2 נכרי וכותי אין מקבלים מהם.
- כותרת נוספת: כותים ונכרים שמביאים קרבנות האם מקבלים מהם ?**
- 1 אם הביאו קני זבים, קני זבות, קני יולדות, חטאות או אשמות אין מקבלים מהם.
 - 2 אם הביאו, נדרים או נדבות, מקבלים מהם.
- כותרת נוספת: מה מקבלים מכותי ומנכרי ומה לא ?**
- 1 כל מה שאפשר לנדב או לנדור למזבח (כגון עולות), מקבלים מהם.
 - 2 כל מה שאי אפשר לנדור או לנדב למזבח (כגון לבדק הבית), אין מקבלים מהם.
 - 3 הכלל הזה מפורש בספר עזרא.

משנה ו': מי חייב להביא קלבון (ראה מושגים) ומי פטור ?

ואלו שחייבין בקלבון: לויים וישוראליים וגרים ועבדים משחררים, אבל לא כהנים ונשים ועבדים וקטנים. השוקל על ידי כהן, על ידי אשה, על ידי עבד, על ידי קטן, פטור. ואם שקל על ידו ועל יד חברו, חייב בקלבון אחד. רבי מאיר אומר: שני קלבונות. הנותן סלע ונוטל שקל, חייב שני קלבונות.

- 1 לויים, ישראלים, גרים ועבדים משחררים, חייבים בקלבון.
- 2 כהנים, נשים, עבדים וקטנים אינם חייבים בקלבון.
- 3 מי שנתן שקל שלם עבורו, וגם עבור כהן או אשה או עבד משוחרר או קטן, פטור מקלבון.
- 4 מי שנתן שקל שלם עבורו ועבור חברו:
 - 4.1 תנא קמא: חייב בקלבון אחד.
 - 4.2 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): חייב בשני קלבונים.
- 5 הנותן סלע (ראה מושגים), ולוקח עודף שקל, חייב שני קלבונים (עבור 2 חילופים).

משנה ז': מי חייב להביא קלבון ומי פטור ?

השוקל על ידי עני, ועל ידי שוכנו, ועל ידי בן עירו, פטור.

ואם הלום, חיב.

האחין והשתפין שחיבין בקלבון, פטורין ממעשר בהמה.

וכשחיבין במעשר בהמה, פטורין מן הקלבון.

וכמה הוא קלבון? מעה כסף, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: חצי.

- 1 הנותן מחצית השקל עבורו וגם עבור עני, או גם עבור שכן, או עבור בן עירו:
 - 1.1 אם נתן עבורם בתורת מתנה, פטור מקלבון (עבור מתנה לא חייבו חכמים בקלבון).
 - 1.2 אם נתן עבורם בתורת הלוואה, חייב בקלבון.
- 2 האחים שירשו את נכסי אביהם וחזרו ונהיו שותפים, ונותנים יחד מחצית השקל:
 - 2.1 חייבים בקלבון (כדין שאר שותפים).
 - 2.2 פטורים ממעשר בהמה (כדין שותפים).
- 3 האחים שירשו את נכסי אביהם ולא חלקו עדיין את הירושה:
 - 3.1 חייבים במעשר בהמה.
 - 3.2 פטורים מקלבון (כדין אב הנותן מנכסיו עבור בניו).
- 4 כמה הוא קלבון שמוסיפים לשקל?
 - 4.1 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): מעה כסף.
 - 4.2 חכמים: חצי מעה (אחד חלקי 48 בסלע).

פרק ב

הנושאים העקריים בפרק:

צורת העברת כספי השקלים למקדש, אדם שנותן "מחצית השקל" למקדש מכספים שאינם שלו, כסף עודף שנאסף לצורך מחצית השקל, כסף עודף שנאסף לצורך קרבן, כסף עודף שנאסף לצרכי עניים או פדיון שבויים או קבורת מתים.

מושגים:

תרומת הלשכה:

את הכסף שאספו מ"מחצית השקל" הביאו למקדש, ושמו אותו בלשכה מיוחדת. היו ממלאים מלשכה זו שלוש פעמים בשנה ל- 3 קופות, שמהם היו קונים קרבנות ציבור. את הקופות היו ממלאים בראש חודש ניסן, לפני חג השבועות ולפני חג הסוכות. העברת הכסף לקופות נקראת תרומת הלשכה. כשהיו תורמים את הכסף היו מתכוונים לתרום גם על מה שנמצא בידי השליחים שעדיין לא הספיקו להגיע למקדש, כדי שיהיה גם להם חלק בקרבנות הצבור. מטבע של זהב שערך 2 סלעים או 4 שקלים של משנה.

דרכון:

משנה א: צורת העברת כספי השקלים למקדש, ומה הדין אם הכסף נגנב או אבד בדרך

מצרפין שקלים לדרכונות מפני משוי הדרך.

כגם שהיו שופרות במקדש, כך היו שופרות בפרדינה.

בני העיר ששולחו את שקליהן ונגנבו או שאבדו,

אם נחרמה תרומה, ושבועין לגזברים.

ואם לאו, ושבועין לבני העיר, ובני העיר שוקלין מחמיהן.

נמצאו, או שהחזירו הגנבים, אלו ואלו שקלים,

ואין עולין להן לשנה הבאה.

- 1 לצורך העברת הכסף לירושלים, מותר להחליף את השקלים שנגבו לדרכונות (ראה מושגים).
- 2 במקדש ובכל עיר היו תבות לקבלת הכסף, שנקראו שופרות.
- 3 אם נגנבו השקלים לאחר שנתרמה תרומת הלשכה,
 - נשבעים השליחים לגבאי ההקדש שלא פשעו בכסף ונפטרים.
 - אם השקלים נגנבו או אבדו לפני שנתרמה תרומת הלשכה:
 - 4.1 נשבעים השליחים לבני העיר, ובני העיר צריכים לתרום מחדש.
 - 4.2 אם הוחזרו או נמצאו השקלים הישנים לאחר שנתרמו כספים חדשים:
 - 4.2.1 כל השקלים, גם החדשים וגם הישנים, ניתנים למקדש.
 - 4.2.2 כל השקלים, גם החדשים וגם הישנים, אינם עולים לשקלי השנה הבאה.

משנה ב': אדם שנותן "מחצית השקל" למקדש מכספים שאינם שלו

הנותן שקלו לחברו לשקל על ידו, ושקלו על ידי עצמו,

אם נחרמה תרומה, מעל.

השוקל שקלו ממעות הקדש,

אם נחרמה תרומה וקרבה הפהמה, מעל.

מדמי מעשר שני, מדמי שביעית, יאכל פגדון.

- 1 העושה את חברו שליח לתת עבורו "מחצית השקל" והשליח נתן עבור עצמו:
 - אם נתרמה כבר הלשכה מעל השליח (שכל העומד להגבות כאילו גבוי, והכסף שייך להקדש).
 - 2 מי שנותן "מחצית השקל" מכספי הקדש שיש ברשותו:

- 2.1 כל עוד לא קנו מכספים אלה בהמה לקרבן, לא מעל (המוציא מהקדש להקדש לא מעל).
- 2.2 לאחר שקנו בכספים אלה בהמה לקרבן, מעל, (שלא משכנו אותו על מחצית השקל).
- 3 מי שנתן "מחצית השקל" מכספי מעשר שני, או מכספי שביעית, יעשה את הדברים הבאים:
 - 3.1 יחלל על מחצית שקל אחר את דמי המעשר השני או את דמי השביעית:
 - 3.1.1 אם נתן ממעשר שני, יקנה בכסף זה אוכל ויאכלם בירושלים.
 - 3.1.2 אם נתן מכספי שביעית, יקנה בכסף פירות ויאכלם בקדושת שביעית.

משנה ג': האוסף מעות לצורך "מחצית השקל" או לצורך חטאת, מה דין העודף, אם נשאר ?

- המכנס מעות ואמר: "הרי אלו לשקלי",**
בית שמאי אומרים: מותרין נדבה.
ובית הלל אומרים: מותרין חלין.
"שאביא מהן לשקלי", שוין שמוותרין חלין.
"אלו לחטאת", שוין שהמוותר נדבה.
"שאביא מהן לחטאת", שוין שהמוותר חלין.
- 1 אם אמר "הרי מעות אלו לשקלי", ונשאר עודף:
 - 1.1 בית שמאי: העודף ינתן לעולות נדבה.
 - 1.2 בית הלל: העודף חולין.
 - 2 אם אמר "ממעות אלו אביא את שקלי", מודים בית שמאי לבית הלל, שהעודף חולין.
 - 3 אם אמר: "הרי מעות לחטאת", מודים בית הלל לבית שמאי שהעודף ינתן לעולות נדבה.
 - 4 אם אמר: "ממעות אלה אביא קרבן חטאת", מודים בית שמאי לבית הלל שהעודף חולין.

משנה ד': הסבר ההבדל במשנה הקודמת אם אמר "הרי מעות אלו לשקלי" או אמר " הרי מעות אלו לחטאת" ?

- אמר רבי שמעון: מה בין לשקלים לחטאת ?**
שקלים יש להם קצבה, וחטאת אין לה קצבה.
רבי יהודה אומר: אף לשקלים אין להן קצבה,
שקשעלו ישראל מן הגולה היו שוקלים דרכונות,
חזרו לשקול סלעים,
חזרו לשקול סבעין,
ובקשו לשקל דינרים.
אמר רבי שמעון:
אף על פי כן, יד כלין שוה.
אכל חטאת, זה מביא בסלע, וזה מביא בשתיים, וזה מביא בשלש.
- 1 רבי שמעון: (מסביר את דעתם של בית הלל במשנה הקודמת).
 - 1.1 מחצית השקל הסכום קבוע וידוע מראש, וסביר שלא רצה להוסיף.
 - 1.2 בחטאת ערך הקרבן אינו מוגדר מראש וסביר שיחד את כל הכסף לחטאת.
 - 2 רבי יהודה:
 - 2.1 גם לשקלים אין קצבה. במהלך הדורות ערכו השתנה כדלהלן:
 - 2.1.1 כשעלו ישראל מהגולה נתנו עבור מחצית השקל דרכון (ראה מושגים).
 - 2.1.2 לאחר מכן, נתנו סלע (2 שקלים של משנה, שהוא שקל של תורה).
 - 2.1.3 אח"כ נתנו חצי סלע ("טבעין", שהוא חצי שקל של תורה).
 - 2.1.4 אח"כ ביקשו לתת דינר (חצי שקל של משנה) ולא הסכים בית הדין לכך.
 - 2.2 רבי שמעון: למרות השינוי בערך של מחצית השקל במהלך הדורות:
 - 2.2.1 ל"מחצית השקל", כולם נתנו את אותו מטבע.
 - 2.2.2 לקרבן חטאת, כל אחד יכול היה לתת כמה שירצה.

משנה ה': מעות שנאספו לצורך קרבן, ונשאר מהם עודף. מה דינו ?

- מותר לשקלים, חלין.**
מותר עשירית האפה, מותר קני זבין, קני זבות, קני יולדות, וחטאות ואשמות, מותריהן נדבה.
זה הכלל: כל שהוא בא לשם חטאת ולשם אשמה, מותרין נדבה.
מותר עולה, לעולה.
מותר מנחה, למנחה.
מותר שלמים, לשלמים.
מותר פסח, לשלמים.
מותר נזירים, לנזירים. מותר נזיר, לנדבה.
- מותר עניים, לעניים. מותר עני, לאותו עני.**
מותר שבויים, לשבויים. מותר שבוי, לאותו שבוי.

מותר הפתים, לפתים. מותר הפת, לירושיו.
רבי מאיר אומר: מותר הפת, יהא מנח עד שיבא אליהו.
רבי נתן אומר: מותר הפת בונין לו נפש על קברו.

- 1 עודף שנשאר מכסף שהיה מיועד ל- "מחצית השקל", הולך לחולין.
- 2 העודף של מעות המיועדים לקרבנות הבאים:
 - עשירית האיפה סולת.
 - קני זבים וזבות וקני יולדות (2 תורים או 2 בני יונה).
 - חטאת ואשם.

הולך לנדבה, דהיינו לקניית עולות למזבח.

3 כלל:

- 3.1 העודף ממעות שנאספו לקרבן הבא משום חטא או אשם, הולך לעולות נדבה.
- 3.2 בעודף של כספים שנאספו לעולה יביא עולה אחרת.
- 3.3 בעודף של מנחה יביא קרבן מנחה.
- 3.4 בעודף של שלמים יביא קרבן שלמים.
- 3.5 בעודף של קרבן פסח יביא קרבן שלמים.
- 3.6 העודף של קרבנות של נזירים עניים, ינתן לקרבנות נזירים אחרים.
- 3.7 בעודף של קרבן נזיר מסוים יקנו עולה לנדבה.

כותרת נוספת: העודף ממעות שנאספו לצרכי עניים, פדיון שבויים וקבורת מתים, מה דינו ?

- 1 העודף של צורכי עניים, ינתן לעניים אחרים.
- 2 העודף של צרכי עני מסוים, ינתן לאותו עני.
- 3 העודף של פדיון שבויים, ינתן לפדיון שבויים אחרים.
- 4 העודף של פדיון שבוי מסוים, ינתן לאותו שבוי.
- 5 העודף של צורכי קבורת מתים, ינתן לקבורת מתים אחרים.
- 6 העודף של צורכי קבורת מת מסוים:
- 6.1 תנא קמא: ינתן לירושיו.
- 6.2 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו): אין משתמשים בו.
- 6.3 רבי נתן (ואין הלכה כמותו): בונים מצבה ("נפש") לקברו.

פרק ג'

הנושאים העקריים בפרק: מתי וכיצד תורמים את הלשכה, זמנים הקובעים למעשר בהמה, צורת תרומת הלשכה.

משנה א': מתי תורמים את הלשכה (ראה מושגים פרק ב) ?

בשלושה פרקים בשנה, תורמין את הלשכה:
בפרוס הפסח, בפרוס עצרת, בפרוס חג,

והן גרנות למעשר בהמה, דברי רבי עקיבא.
בן עזאי אומר: בעשרים ותשעה באדר, ובאחד בסיון, ובעשרים ותשעה באב.
רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: באחד בניסן, באחד בסיון, בעשרים ותשעה באולול.
מפני מה אמרו בעשרים ותשעה באולול, ולא אמרו באחד בתשרי ?
מפני שהוא יום טוב, ואי אפשר לעשר ביום טוב, לפיכך הקדימוהו לעשרים ותשעה באולול.

1 שלוש פעמים בשנה תורמים את הלשכה. ואלו מועדי התרומה:

1.1 15 יום לפני חג הפסח.

1.2 15 יום לפני חג השבועות.

1.3 15 יום לפני חג הסוכות.

כותרת נוספת: זמנים הקובעים למעשר בהמה

1 שלושה זמנים קובעים למעשר בהמה:

1.1 רבי עקיבא: שלושת הזמנים לתרומת הלשכה הם גם הזמנים למעשר בהמה.

1.2 בן עזאי: הזמנים למעשר בהמה הם:

1.2.1 כט' באדר.

1.2.2 אחד בסיון.

1.2.3 עשרים ותשעה באב.

1.3 רבי אלעזר ורבי שמעון:

1.3.1 ר"ח ניסן.

1.3.2 ר"ה סיון.

1.3.3 עשרים ותשעה באלול.

2 רבי אליעזר ורבי שמעון לא אמרו אחד בתשרי, מפני שאי אפשר לעשר ביו"ט.

משנה ב': כיצד תורמים את הלשכה ?

בְּשֵׁלֶשׁ קָפוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹרְמִין אֶת הַלְּשָׁכָה,

וְכָתוּב בָּהֶן: אֶלֶף, בֵּית, גִּמְלוֹ.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: יוֹנִית כְּחוּב בָּהֶן: אֶלֶף, בֵּית, גִּמְלוֹ.

אֵין הַתּוֹרֵם נִכְנָס לֹא בְּפָרוֹד קָפוֹת,

וְלֹא בְּמִנְעַל, וְלֹא בְּסִנְדֵל, וְלֹא בְּתַפְלִין, וְלֹא בְּקִמְיָע.

שָׂמָא יַעֲנִי, וַיֹּאמְרוּ מַעֲוֵן הַלְּשָׁכָה הַעֲנִי, אוֹ שָׂמָא יַעֲשִׂיד, וַיֹּאמְרוּ מִתְּרוּמַת הַלְּשָׁכָה הַעֲשִׂיד.

לְפִי שָׂאֲדָם צָרִיךְ לְצִאת יְדֵי הַבְּרִיּוֹת, כְּדָרֶךְ שְׁצָרִיךְ לְצִאת יְדֵי הַמָּקוֹם, שְׁנֹאֲמַר:

(בַּמִּדְבָר לֵב) "וְהִיָּתָם נְקִיִּים מִיְּדֵי וּמִיִּשְׂרָאֵל", וְאוֹמֵר: (מַשְׁלִי ג) "וּמִצָּא חֵן וְשִׂכַל מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים וְאָדָם".

1 תורמים את הלשכה ל-3 סלים ("קופות") שכל אחת מכילה 3 סאים.

2 סימון של הקופות הוא:

2.1 תנא קמא: מסומנות באותיות: א, ב, ג.

2.2 רבי ישמעאל: מסומנות באותיות: אלפא, ביתא, גמא.

3 התורם נכנס בבגדים שאין בהם שוליים מקופלים או ביטנה.

4 התורם לא יכנס בנעלים, בסנדלים, בתפילין או בקמיע.

5 נוקטים בזהירות הזו כדי:

5.1 שאם התורם יהיה עני, לא יאמרו מעוון הלשכה נהיה עני.

5.2 שאם יהיה עשיר, לא יאמרו מהשקלים שגנב מהלשכה נהיה עשיר.

6 צריך אדם להזהר לא להיות חשוד בעיני הבריות כשם שהוא נזהר במעשיו כלפי שמים.

משנה ג': מעניני תרומת הלשכה

שֶׁל בֵּית רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה נִכְנָס וְשָׂקְלוּ בֵּין אֲצַבְעוֹתָיו,

וְזוֹרְקוֹ לְפָנֵי הַתּוֹרֵם,

וְהַתּוֹרֵם מְחַבֵּן וְדוֹחֵקוֹ לְקִפָּה.

אֵין הַתּוֹרֵם תּוֹרֵם עַד שֵׁיאֲמַר לָהֶם: אֲתָרֶם ? וְהֵן אוֹמְרִים לוֹ: "תָּרֶם", "תָּרֶם", "תָּרֶם", שְׁלֹשׁ פְּעָמִים.

1 שליח של רבן גמליאל כשהיה מביא את השקלים למקדש נהג כך:

1.1 היה בא ביום שבו היו תורמים את הלשכה.

1.2 היה זורק את הכסף לפני התורם.

1.3 התורם היה דוחף את השקלים לקופה שלתוכה נותנים את השקלים מהלשכה.

2 התורם את הלשכה, פונה אל השומרים לפני שנכנס:

2.1 אומר להם: "האתרום מהלשכה" ?

2.2 הם עונים לו: "תרום, תרום, תרום".

משנה ד': המשך תאור צורת תרומת הלשכה

תָּרֶם אֶת הָרֵאשׁוֹנָה וּמְחַפָּה בְּקַטְבְּלָאוֹת,

שְׁנִיָּה, וּמְחַפָּה בְּקַטְבְּלָאוֹת.

שְׁלִישִׁית, לֹא הָיָה מְחַפָּה,

שָׂמָא יִשְׁכַּח וַיִּתְּרֶם מִן הַדְּבַר הַתְּרוּם.

תָּרֶם אֶת הָרֵאשׁוֹנָה לְשֵׁם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,

וְשְׁנִיָּה לְשֵׁם בְּרָכִים הַמְּקַפֵּין לָהּ,

וְהַשְּׁלִישִׁית, לְשֵׁם בְּכָל וּלְשֵׁם מְדֵי וּלְשֵׁם מְדִינֹת הָרְחוֹקוֹת.

1 לאחר תרומת הלשכה בפעם הראשונה, מכסה בכיסוי של עור את השקלים שנשארו.

2 לאחר תרומת הלשכה בפעם השנייה, מכסה את השקלים בכיסוי של עור.

3 לאחר תרומת הלשכה בפעם השלישית לא היה מכסה יותר.

4 מכסים בפעם הראשונה והשנייה כדי שלא לתרום מהשקלים שכבר תרמו מהם.

5 לשם מי נתרמת כל אחת מהתרומות:

5.1 התרומה הראשונה היא לשם תושבי ארץ ישראל.

5.2 התרומה השנייה היא לשם המקומות הסמוכים לארץ ישראל.

5.3 התרומה השלישית, היא לשם בכל ומדי, והמקומות הרחוקים מארץ ישראל.

פרק ד'

הנושאים העקריים בפרק: השימוש שעשו בשקלים שתרמו לקופות, השימוש בשיירי הלשכה, מה עשו עם מותר התרומה (הכסף שנותר בקופות), הכשרת מותר הקטורת משנה זו להיות קטורת לשנה הבאה, נכסים לבדק הבית שיש בתוכם דברים הראויים למזבח או יינות שמנים ועופות, קביעת המחיר ליינות, סלתות, ושמנים שהלשכה משלמת לספקים.

מושגים:

שומרי ספיחים בשביעית: קרבן העומר ושתי הלחם באים מהתבואה החדשה שגדלה בארץ ישראל. בשנת השמיטה השתמשו בתבואה שגדלה מספיחים עבור קרבנות אלו. היה צורך לשמור על הספיחים האלה כדי שהבמות לא יאכלו אותם, וכדי להודיע לבני האדם שהם לצורך המקדש. שומרים אלה היו נקראים שומרי ספיחים בשביעית, ונשכרו למלאכתם ע"י בית דין.

שיירי הלשכה:

מותר התרומה:

לאחר שתרמו את הקופות מהלשכה, נשאר עדיין כסף בלשכה. כסף זה נקרא שיירי הלשכה. כשהתחילה שנה חדשה, צריך להשתמש בשקלים החדשים. הכסף משנה קודמת שנשאר בקופות כשמתחילה שנה חדשה, נקרא מותר התרומה.

כבש פרה אדומה:

עשו כבש משופע, מהר הבית להר המשחה, שעליו היו מעבירים את הפרה האדומה, מחשש לקבר התהום.

כבש שעיר המשתלח:

עשו כבש מהעורה עד לחוץ לעיר, כדי להוציא על כבש זה את השעיר המשתלח ואת משלחו. עשו זאת כדי להגן על המשלח, כיון שאנשים היו תולשים את שערו כדי שימהר לשלח את השעיר ולא ישהה את עוונותיהם של ישראל.

קיץ המזבח:

מותר נסכים:

עולות שמביאים כאשר אין עולות חובה או נדבה להקריב על המזבח. גוברי ההקדש היו קונים יין, שמן וסולת למקדש. אם התחילו הספקים לתת 3 סאים עבור סלע, והוחלו המוצרים ונמכרים 4 סאים בסלע, חייבים הם לתת 4 סאים בסלע. ואותה הסאה היא מותר הנסכים. כמו כן כאשר הספקים מספקים את הסחורה, צריכים הם לתת מנה גדושה, אולם כאשר מקריבים, מקריבים מנה מחוקה. הגודש גם הוא מותר הנסכים.

מותר הקטורת

פעמים בכל יום היו מקטידים קטורת. בתחילת השנה הכינו 368 מנות לכל השנה, 365 מנות עבור ימות השנה, חצי מנה לבוקר וחצי מנה לערב. 3 מנות נוספות הכינו עבור הכהן הגדול שהיה מכניס קטורת ביום הכפורים לקודש הקודשים. בכל שנה היה נשאר עודף, כיון שהכהן הכניס קטורת רק מה שנכנס ל"מלוא חפניו". בנוסף בשנה רגילה היו רק 354 ימים. עודף הקטורת שנשאר בסוף השנה נקרא מותר הקטורת.

משנה א': מה עשו בשקלים שתרמו מהלשכה לקופות ?

הַתְּרוּמָה מִה הָיָה עוֹשִׂין בָּהּ ?
לוֹקְחִין בָּהּ תְּמִידִין וּמוֹסְפִין וְנֹסְפִיהֶם,
הַעֹמֵר וְשֵׁתֵי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפְּנִים,
וְכָל קִרְבָּנוֹת הַצֶּבֶר.
שׁוֹמְרֵי סְפִיחִים בְּשִׁבְעִית, נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁתָּהּ.
רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִף הַרוֹצֵה מִתְּנַדֵּב שׁוֹמֵר חֲנָם.
אָמְרוּ לוֹ: אִף אֶתָּה אוֹמֵר, לְשֹׂאֵינָן בְּאֵין אֵלָּא מִשְׁלַל צִבּוֹר.

1 קנו בכסף את הקרבנות הבאים:

- 1.1 כבשים לעולת התמיד שהקריבו בכל יום.
 - 1.2 קרבנות לקרבן מוסף של שבתות, ראשי חודשים ומועדים.
 - 1.3 מנחות ונסכים הקרבים עם הקרבנות הנ"ל.
 - 1.4 מנחת העומר שמביאים ב- ט"ז בניסן.
 - 1.5 שתי הלחם שמביאים בחג השבועות.
 - 1.6 לחם הפנים ששמים על השולחנות בכל שבת.
 - 1.7 כל שאר קרבנות הצבור, כולל מה שנדרש עבור הקטורת.
- 2 האם השתמשו בתרומת הלשכה כתשלום לשומרי ספיחים בשביעית ?
- 2.1 תנא קמא: השתמשו.
 - 2.2 רבי יוסי (ואין הלכה כמותו): שומרי ספיחים שמרו על הספיחים בחינם.
 - 2.3 חכמים: אם זה יהיה בחינם, השומר זוכה בספיחים, ואין זה קרבן ציבור.

משנה ב': המשך פרוט דברים הבאים מתרומת הלשכה, ודברים הבאים משיירי הלשכה

פְּרָה וְשֵׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח וְלֶשׂוֹן נֶסֶל וְהוֹרִית, בְּאֵין מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁתָּהּ.
כֶּבֶשׂ פְּרָה, וְכֶבֶשׂ שֵׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח, וְלֶשׂוֹן נֶסֶל וְשֵׁעִיר קִרְנִי,
וְאֶמֶת הַפִּיִּם, וְחוֹמַת הָעֵיִר וּמִגְדְּלוֹתֶיהָ, וְכָל צִרְכֵי הָעֵיִר, בְּאֵין מִשְׁיֵרֵי הַלֶּשֶׁתָּהּ.
אֲבָא שְׂאוּל אוֹמֵר: כֶּבֶשׂ פְּרָה, כִּהְנִים גְּדוּלִים עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִשְׁלַל עֲצָמוֹן.

1 מתרומת הלשכה הביאו גם:

- 1.1 פרה אדומה, ושעיר המשתלח, וחוט תולעת השני שמשליחים לתוך שריפת הפרה. דברים הבאים משיירי הלשכה:
- 2.1 כבש פרה (ראה מושגים), וכבש שעיר המשתלח (ראה מושגים).
- 2.2 לשון של זהורית שהיו קושרים בין קרניו של השעיר המשתלח.

- 2.3 תקון של אמת המים העוברת בעזרה.
- 2.4 תיקון של חומת העיר ומגדליה.
- 2.5 כל צרכי העיר הנוספים.
- 3 לגבי עשיית הכבש להעברת הפרה האדומה, יש מחלוקת:
 - 3.1 תנא קמא: גם זה בא משיירי הלשכה.
 - 3.2 אבא שאול (ואין הלכה כמותו): כהנים גדולים בונים אותו מכספם.

משנה ג': מה עושים בשיירי הלשכה לאחר שעשו את המוזכר במשנה הקודמת ?

- מותר שיירי הלשכה מה היו עושין בהן ?**
לוקחין בהן יינות, נסמנים וסלתות, והשוכר להקדש, דברי רבי ישמעאל.
רבי עקיבא אומר: אין משתקרין משל הקדש ולא משל עניים.
- 1 רבי ישמעאל (ואין הלכה כמותו): קונים בהם יין, שמן וסולת ומוכרים, והרווח להקדש.
 - 2 רבי עקיבא: אין עושים מסחר במעות הקדש ולא במעות עניים.

משנה ד': מה עושים במותר התרומה (עודף הכסף בקופות) שנשאר משנה הישנה ?

- מותר תרומה מה היו עושין בה ?**
רקועי זהב צפוי לבית קדשי הקדשים.
רבי ישמעאל אומר: מותר הפרות לקיץ המזבח, ומותר התרומה לכלי שרת.
רבי עקיבא אומר: מותר התרומה לקיץ המזבח, ומותר נסכים לכלי שרת.
רבי חנינא סגן הפהנים אומר: מותר נסכים לקיץ המזבח, ומותר התרומה לכלי שרת.
זה וזה לא היו מודים בפרות.
- 1 תנא קמא: קונים בו ריקועי זהב, ציפוי לקירות לתקרה ולרצפה של קודש הקודשים.
 - 2 רבי ישמעאל:
 - 2.1 ממכירת היין והשמן והסולת שקונים ממותר שיירי הלשכה, מביאים עולות לקיץ המזבח (ראה מושגים).
 - 2.2 מותר התרומה (ראה מושגים), עושים ממנו כלי שרת.
 - 3 רבי עקיבא:
 - 3.1 מותר התרומה לקיץ המזבח (ראה מושגים).
 - 3.2 ממכירת מותר נסכים (ראה מושגים), קונים כלי שרת.
 - 4 רבי חנינא:
 - 4.1 ממכירת מותר נסכים קונים עולות לקיץ המזבח (ראה מושגים).
 - 4.2 ממותר התרומה עושים לכלי שרת.
 - 5 רבי חנינא ורבי עקיבא: אסור לעשות מסחר בכספי הקדש (בניגוד לר' ישמעאל במשנה הקודמת).

משנה ה': כיצד מכשירים את מותר הקטורת משנה זו, להיות קטורת של השנה הבאה ?

- מותר הקטורת מה היו עושין בה ?**
מפרישין ממנה שכר האמנין,
ומחללין אותה על שכר האמנין,
ונותנין אותה לאמנין בשכרן,
וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה.
אם בא החדש בזמנו,
לוקחין אותה מתרומה חדשה. ואם לאו, מן הישנה.
- 1 מפרישים מעות מתרומת הלשכה, בערך של מותר הקטורת.
 - 2 ומזכים את הכסף למפטמי הקטורת ("האומנין"), עבור עבודתם, וע"י כך המעות יוצאות לחולין.
 - 3 מחללים את מותר הקטורת על המעות שזכו בהם מפטמי הקטורת.
 - 4 מותר הקטורת יצא לחולין, וניתן למפטמי הקטורת, והמעות חזרו לקדושתם הישנה.
 - 5 חוזרים וקונים את מותר הקטורת מהתרומה של השנה החדשה.
 - 6 אם השקלים החדשים באו בזמנם (לפני ראש חודש ניסן):
 - 7 קונים את מותר הקטורת מהשקלים החדשים.
 - 8 אם עדיין לא הגיעו השקלים החדשים ?
 - 9 קונים אותה במעות התרומה הישנה.

משנה ו': המקדיש נכסיו לבדק הבית, ויש בתוכם דברים הראויים למזבח.

המקדיש נכסיו והיו בהן דברים ראויין לקרבנות הצבור, ינתנו לאמנין בשכרן, דברי רבי עקיבא.
אמר לו בן עזאי: אינה היא הפדה,

אָלֵא מִפְּרִישֵׁינּוּ מִן שֶׁכֶר הָאֱמִינִי, וּמַחֲלִינּוּ אוֹתָן עַל מַעוֹת הָאֱמִינִי, וְנוֹחֲזִין אוֹתָן לְאֱמִינִי בְּשִׁכְרוֹ, וְחוֹזְרִין וְלוֹקְחִין אוֹתָן מִתְרוּמָה חֲדָשָׁה.

1 רבי עקיבא (ואין הלכה כמותו):

1.1 נותנים את הנכסים לאומנים בשכר עבודתם.

1.2 אח"כ חוזרים וקונים את הנכסים מהם מהתרומה כחדשה.

2 בן עזאי:

2.1 התהליך שלך כאן רבי עקיבא שונה מהתהליך שנוקטים במותר הקטורת. אלא:

2.1.1 מפרישים שכר מתרומת הלשכה, בערך של הנכסים הראויים למזבח.

2.1.2 מזכים כסף זה לאומנים, וע"י כך המעות יוצאות לחולין.

2.1.3 מחללים את הנכסים הראויים למזבח על מעות אלה.

2.1.4 הנכסים יוצאים לחולין וניתנים לאומנים, והמעות חוזרות לקדושתם הישנה.

2.1.5 חוזרים וקונים את הנכסים מיד האומנים בכסף של התרומה החדשה, וראויים הם לעלות למזבח.

משנה ז': המקדיש נכסיו לבדק הבית ויש בתוכם בהמות הראויות לקרבנות

הַמִּקְדִּישׁ נִכְסָיו וְהֵיחָה בָּהֶן בְּהֵמָה רְאוּיָה לְגִבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, זְכָרִים וְנִקְבוֹת,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

זְכָרִים יִמְכְּרוּ לְצִרְכֵי עוֹלוֹת, וְנִקְבוֹת יִמְכְּרוּ לְצִרְכֵי זְבָחֵי שְׁלָמִים,

וְדַמִּיהֶן יִפְלוּ עִם שְׂאֵר נִכְסֵים לְבִדְק הַבַּיִת.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר:

זְכָרִים עֲצָמָן יִקְרְבוּ עוֹלוֹת,

וְנִקְבוֹת יִמְכְּרוּ לְצִרְכֵי זְבָחֵי שְׁלָמִים, וְיָבִיא בְּדַמִּיהֶן עוֹלוֹת,

וְשְׂאֵר נִכְסֵים יִפְלוּ לְבִדְק הַבַּיִת.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:

רוֹאֶה אֲנִי אֵת דְּבַרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִדְּבַרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,

שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִשְׁוֶה אֵת מִדְּתוֹ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חִלַּק.

אָמַר רַבִּי פִּפְיָס:

שִׁמְעָתִי דְּבַרֵי שְׁנִיָּהּ,

שֶׁהַמִּקְדִּישׁ בְּפִרוּשׁ, כְּדַבְּרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

וְהַמִּקְדִּישׁ סְתָם, כְּדַבְּרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

1 רבי אליעזר:

1.1 זכרים ימכרו למי שזקוק לעולות, נקבות למי שצריך שלמים.

1.2 הכסף ילך לבדק הבית.

2 רבי יהושע (ואין הלכה כמותו):

2.1 הזכרים עצמם יוקרבו כעולות.

2.2 הנקבות, ימכרו למי שצריך שלמים, ובדמיהם יקנו עולות.

2.3 שאר הנכסים ילכו לצרכי בדק הבית.

3 רבי עקיבא: נראים לו דברי רבי אליעזר יותר מדברי רבי יהושע.

3.1 שרבי אליעזר קבע הלכה שווה לכל הנכסים, שכולם לבדק הבית.

3.2 ורבי יהושע קבע הלכה מסוימת לבהמות והלכה שונה לשאר נכסים.

4 רבי פפיס: יש מקרים שההלכה כרבי אליעזר, ויש מקרים שההלכה כרבי יהושע:

4.1 אם אומר אדם בפרוש: "בהמתי ונכסי להקדש", הלכה כר' אליעזר.

4.2 אם אומר סתם: "כל רכושי להקדש", הלכה כר' עקיבא.

משנה ח': המקדיש נכסיו לבדק הבית ויש בהם יינות, שמנים ועופות

הַמִּקְדִּישׁ נִכְסֵים וְהֵיחָה בָּהֶן דְּבָרִים רְאוּיִין עַל גִּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, יַיִנוֹת, שְׁמָנִים וְעוֹפוֹת,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִמְכְּרוּ לְצִרְכֵי אוֹתוֹ הַמִּין וְיָבִיא בְּדַמִּיהֶן עוֹלוֹת,

וְשְׂאֵר נִכְסֵים יִפְלוּ לְבִדְק הַבַּיִת,

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:

1 יינות, שמנים ועופות (תורים ובני יונה):

1.1 ימכרו למי שצריך אותם לצורך קרבן.

1.2 בכסף יקנו עולות.

2 שאר הנכסים ילכו לבדק הבית.

משנה ט': קביעת המחיר ליינות, סלתות ושמנים שהלשכה משלמת לספקים

אֶחָת לְשָׁלְשִׁים יוֹם, מְשַׁעְרִין אֵת הַלְּשָׁכָה.

**כָּל הַמִּקְבֵּל עָלָיו לְסַפֵּק סְלִתוֹת מֵאַרְבַּע, עָמְדוּ מִשְׁלַע, יִסְפֵּק מֵאַרְבַּע.
מִשְׁלַע וְעָמְדוּ מֵאַרְבַּע, יִסְפֵּק מֵאַרְבַּע,
שֵׁיִד הֶקְדַּשׁ עַל הָעֵלְיוֹנָה.
וְאִם הִתְלִיעָה סֶלֶת, הִתְלִיעָה לוֹ.
וְאִם הִחְמִיץ יַיִן, הִחְמִיץ לוֹ.
וְאִינוּ מִקְבֵּל אֶת מְעוֹתָיו, עַד שִׁיְהֶא הַמּוֹבַח מֵרָצָה.**

- 1 אחת ל- 30 יום נקבע המחיר עם הספקים.
- 2 במהלך ה- 30 יום, יד ההקדש על העליונה. דהינו:
 - 2.1 אם נקבע מחיר של 4 סאים בסלע, והתייקר ל- 3 סאים בסלע, יספק 4.
 - 2.2 אם נקבע מחיר של 3 סאים בסלע והוזל ל- 4 סאים בסלע, יספק 4.
- 3 אם נמצאו תולעים בסולת לפני שהוקרבה כמנחה, הסוחר חייב לתת אחרת במקומה.
- 4 אם החמיץ היין לפני שהוקרב כנסך, הסוחר חייב לתת אחר במקומו.
- 5 המעות שמקבל הסוחר אינן נחשבות כמעותיו, עד לאחר שהוקרבו המוצרים על גבי המזבח.

פרק ה'

הנושאים העקריים בפרק: שמותם ותפקידם של 15 בעלי תפקידים שהיו במקדש, מספר הממונים על כספי המקדש, סוגי חותמות שהיו במקדש, תהליך רכישת הנסך, דיני לשכת חשאיין ודיני לשכת הכלים.

מושגים:

מנחת נסכים: זו מנחה שהיתה באה יחד עם קרבן עולה, קרבן שלמים, חטאת ואשם של מצורע. מנחת נסכים כוללת: סולת בלולה בשמן ויין לנסך. כמות השמן והיין שיש להביא אינה שווה בכל הקרבנות. הכמות תלויה בעיקר בסוג הבהמה שאותה מקריבים. ישנם מספר סוגי נסכים:

- נסך הבא עם כבש או עז, כולל עשרון סולת בלול ברביעית ההין שמן, ויין לנסך רביעית ההין.
- נסך הבא עם איל, כולל 2 עשרונים סולת, בלולים בשלישית ההין שמן, ויין לנסך שלישית ההין.
- נסך הבא עם פר או עגל, כולל 3 עשרונים סולת, בלולים בחצי ההין שמן, ויין לנסך חצי ההין.
- נסך מצורע עשיר לאחר שנחרפא ומהר, מביא 2 כבשים וכבשה, ומנחת נסכים הכוללת: 3 עשרונים סולת, בלול בתשעה לוגין שמן, תשעה לוגין יין ולוג שמן נוסף.
- נסך מצורע עני לאחר שנחרפא ומהר, מביא כבש אחד, ומנחת נסכים של כבש, ולוג נוסף של שמן.

חותם: זה פתק עליו רשום סוג הנסך שהמקריב צריך. את מנחת הנסכים היו קונים במקדש. תהליך הקניה מתואר במשניות ד-ה:

משנה א': פרום שמותם ותפקידם של 15 בעלי תפקידים שהיו במקדש,

אלו הן הממונין שיהיו במקדש:

יוֹחֵן בֶּן פִּנְחָס עַל הַחֹתְמוֹת, אַחִיָּה עַל הַנְּסִיכִים, מַתְחִיָּה בֶּן שְׁמוּאֵל עַל הַפִּיִּסוֹת, פְּתִיחָה עַל הַקִּנְיִן. פְּתִיחָה, זֶה מְרַדְכִי. לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פְּתִיחָה ? שֶׁהִיא פּוֹתֵחַ בְּדַבְרִים וְדוֹרְשָׁן, וְיֹדֵעַ שְׂבָעִים לְשׁוֹן. בֶּן אַחִיָּה עַל חוֹלֵי מַעִים, נְחוּמְיָא חוֹפֵר שִׁיחִין, גְּבִינִי כְרוּז, בֶּן גָּבֵר עַל נְעִילַת שְׁעָרִים, בֶּן גְּבִי עַל חוֹלֵי מַעִים, בֶּן אֶרְזָה עַל הַצִּלְצֵל, הַגֵּרֶס בֶּן לֹוי עַל הַשִּׁיר, בֵּית גְּרָמוֹ עַל מַעֲשֵׂה לֶחֶם הַפָּנִים, בֵּית אֲבִטָּיִס עַל מַעֲשֵׂה הַקְּמָרֶת, אֶלְעָזָר עַל הַפְּרוּכּוֹת, וּפְנִחָס עַל הַמִּלְבוּשׁ.

משנה ב': פרום מספר הממונים על כספי המקדש

אֵין פּוֹחֲתִין מִשְׁלֶשָׁה גִזְבְּרִין וּמִשְׁבַּעָה אֲמֵרָכְלִין,

וְאֵין עוֹשִׂין שְׂרָרָה עַל הַצְּבוּר בְּמִמּוֹן פְּחוֹת מְשָׁנִים,

חוּץ מִבֶּן אַחִיָּה שֶׁעַל חוֹלֵי מַעִים, וְאֶלְעָזָר שֶׁעַל הַפְּרוּכּוֹת, שֶׁאֲחֻתָּן קָבְלוּ רֹב הַצְּבוּר עֲלֵיהֶן.

- 1 על ממון ההקדש ("הגזברים") היו ממונים לפחות 3.
- 2 על אוצרות בית המקדש ("אמרכלין") היו ממונים לפחות 7.
- 3 חיוב כספים שמטילים על הציבור לא יעשה בפחות מ- 2.
 - 3.1 ב 2 מקרים הסתפקו בממונה יחיד, כיוון שרוב הציבור הסכים לכך:
 - 3.1.1 בן אחיה שהיה ממונה יחיד על תרופות לחולי מעיים במקדש.
 - 3.1.2 אלעזר שעל הפרוכות, שהיה ממונה יחיד על קניית דברים הנדרשים לעשית פרוכות.

משנה ג': סוגי חותמות שהיו במקדש

אֲרַבְעָה חוֹתְמוֹת הָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶן: "עֵגֶל", "זָכָר", "גְּדִי", "חוּטָא".

בֶּן עֲזַיִ אֹמֵר: חֲמִשָּׁה הָיוּ, וְאֶרְמִית כָּתוּב עֲלֵיהֶן: "עֵגֶל", "זָכָר", "גְּדִי", "חוּטָא דֵל", ו"חֻטָּא עֲשִׂיר".

"עֵגֶל" מִשְׁמַשׁ עִם נִסְכֵי בָקָר, גְּדוּלִים וְקִטְנִים, זָכָרִים וְנִקְבוֹת.

"גְּדִי" מִשְׁמַשׁ עִם נִסְכֵי צֹאן, גְּדוּלִים וְקִטְנִים, זָכָרִים וְנִקְבוֹת, חוּץ מִשְׁלֵל אֵילִים.

"זָכָר" מִשְׁמַשׁ עִם נִסְכֵי אֵילִים בְּלֶבֶד.

"חוּטָא" מִשְׁמַשׁ עִם נִסְכֵי שְׁלֶשׁ זֵהָמוֹת נֶשֶׁל מְצוֹרְעִין.

1 תנא קמא: היו 4 סוגי חותמות, ואלה שמותם:

- עגל, זכר, גדי, חוטא.
 2 בן עזאי: היו 5 סוגים של חותמות, והיו כתובים בשפה ארמית. ואלה שמותם:
 עגל, זכר, גדי, חוטא דל וחוטא עשיר.
 3 המשמעות של כל אחד מהסוגים:
 3.1 עגל: מיועד לנסכים של בקר, בין גדולים ובין קטנים, בין זכרים ובין נקבות.
 3.2 גדי: מיועד לנסכים של כבש ועז, בין גדולים בין קטנים, בין זכרים ובין נקבות.
 חוץ מאיל, שהוא כבש הגדול מ- 13 חודש, וקטן משנתיים.
 3.3 זכר: מיועד לנסכים של איל.
 3.4 חותם שכתוב עליו "חוטא". מיועד לנסכים של מצורע עשיר.

משנה ד': תהליך רכישת הנסך

מי שהוא מבקש נסכים, הולך לו אצל יוֹחֵן וְהוּא מְמַנֶּה עַל הַחוֹתְמוֹת, נוֹתֵן לוֹ מַעוֹת וּמִקְבֵּל מִמֶּנּוּ חוֹתֶם. בֹּא לוֹ אֶצֶל אַחִיהַּ וְהוּא מְמַנֶּה עַל הַנְּסִיכִים, וְנוֹתֵן לוֹ חוֹתֶם וּמִקְבֵּל מִמֶּנּוּ נְסִיכִים. וְלַעֲרֵב בְּאֵין זֶה אֶצֶל זֶה, וְאַחִיהַּ מוֹצִיא אֶת הַחוֹתְמוֹת, וּמִקְבֵּל כְּנֻגְדֵן מַעוֹת. וְאִם הוֹתִירוּ, הוֹתִירוּ לְהַקְדֵּשׁ. וְאִם פָּחַתוּ, הִיא מְשַׁלֵּם יוֹחֵן מִבֵּיתוֹ, שֶׁיֵּד הַקֹּדֶשׁ עַל הַעֲלִיּוֹנָה.

- 1 שלב ראשון: קניית חותם (ראה מושגים).
 1.1 הקונה הולך אל יוחנן הממונה על החותמות.
 1.2 נותן לו מעות ומקבל ממנו חותם.
 2 שלב שני: קבלת הנסך.
 2.1 הקונה הולך אל אחיה הממונה על הנסכים.
 2.2 נותן לו את החותם ומקבל את הנסך.
 3 החלפת החותמות במעות בין אחיה ויוחנן:
 3.1 בערב יוחנן ואחיה נפגשים.
 3.2 אחיה נותן ליוחנן את החותמות ומקבל תמורתם מעות.
 3.3 אם יש עודף של מעות, הם ניתנים להקדש (לאחיה).
 3.4 אם יש חוסר במעות, יוחנן משלם מכספו.

משנה ה': מי שאבד לו חותם

מי שאבד מִמֶּנּוּ חוֹתְמוֹ, מִמְּתִינִין לוֹ עַד הָעֶרֶב. אִם מוֹצֵאֵין לוֹ כְּדֵי חוֹתְמוֹ, נוֹתֵנִין לוֹ. וְאִם לֹא, לֹא הִיא לוֹ. וְשֵׁם הַיּוֹם כְּתוּב עָלֶיהֶן מִפְּנֵי הַרְסָאִין.

- 1 מודיע על כך ליוחנן הממונה על החותמות, וממתין עד הערב.
 2 בערב, כאשר יוחנן ואחיה מחליפים ביניהם חותמות במעות:
 2.1 אם נשאר עודף של מעות בסכום של החותם, נותנים למאבד את הנסכים.
 2.2 אם לא נשאר עודף, לא מקבל המאבד דבר.
 3 על כל חותם כתוב היה התאריך בו נמכר, מחשש לרמאות.
 4 רק בתאריך הרשום על החותם אפשר היה לקבל את הנסכים.

משנה ו': דיני לשכת חשאי ודיני לשכת הכלים

שְׁתֵּי לְשָׁכוֹת הֵיוּ בְּמִקְדָּשׁ: אַחַת, לְשֵׁכֶת חֲשָׁאִים, וְאַחַת, לְשֵׁכֶת הַכֵּלִים, לְשֵׁכֶת חֲשָׁאִים:

יְרֵאֵי חֲטָא נוֹתְנִים לְתוֹכָהּ בְּחֲשָׁאֵי, וְעֵנִיִּים בְּנֵי טוֹבִים מִתְּפָרְסִים מִתּוֹכָהּ בְּחֲשָׁאֵי. לְשֵׁכֶת הַכֵּלִים:

כֹּל מִי שֶׁהוּא מְתַנְּבֵל כְּלֵי, זוֹרְקוֹ לְתוֹכָהּ. וְאַחַת לְשֵׁלְטָנִים יוֹם, מְזַבְּרִין פּוֹתְחִין אוֹתָהּ. וְכֹל כְּלֵי שֶׁמוֹצֵאִין בּוֹ צֶרֶף לְבָדֵק הַבַּיִת, מֵיִחִין אוֹתוֹ. וְהַשָּׂאֵר, נִמְכָּרִין בְּדַמְיָהוּ וְנוֹפְלִין לְלִשְׁכַּת בְּדֵק הַבַּיִת.

- 1 שתי לשכות היו במקדש: לשכת חשאי ולשכת כלים.
 2 לשכת חשאים:
 2.1 יראי חטא היו נותנים צדקה לתוכה בחשאי.
 2.2 עניים בני טובים, נוטלים משם בחשאי מפני הבושה.

3 לשכת הכלים:

- 3.1 כל מי שמנדב כלי זורקו לשם.
 3.2 אחת ל- 30 יום גזברים פותחים את הלשכה ובודקים את הכלים:
 3.2.1 אם הכלי יכול לשמש לצורכי בדק הבית, נותנים אותו לצורך שימוש.
 3.2.2 אם הכלי אינו שימושי לבדק הבית, מוכרים אותו ודמיו ניתנים ללשכת קדשי בדק הבית.

פרק ו'

הנושאים העקריים בפרק:

מקום גניזתו של ארון הקודש, 13 המקומות שהיו משתחוים בהם במקדש, מקומם של 13 השולחנות שהיו במקדש, סוגי תרומות שהיו במקדש, מי שחרם למקדש מבלי לנקוב בסכום, כספים שהיו ב- 6 תיבות הנדבה במקדש.

מושגים:

שש קופות נדבה:

שש קופות מיוחדות היו במקדש, שהיו קונים בהם עולות נדבה. על הקופות היה כתוב: "מותר חמאת", "מותר אשם", "מותר קיני זבים וחבות ויולדות", מותר קרבנות נזיר", מותר אשם מצורע", "נדבה". אם הפריש אדם מעות לצורך קניית בהמה לחמאת, ולאחר הקניה נשאר עודף מעות, נותן אותם לקופה שכתוב עליה "מותר חמאת". בצורה דומה "מותר אשם" וכד'. מי שנדב דבר למוזב באופן סתמי, נותן לקופה שרשום עליה "נדבה"

משנה א': נושאים שיפורטו במשניות הבאות של הפרק

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי שׁוֹפְרוֹת, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי שְׁלֻחָנוֹת, שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי הַשְּׂמֻחוֹת, הֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ. שֶׁל בֵּית רֶבֶן זְמַרְיָא וְשֶׁל בֵּית רַבִּי חֲנִינְיָא סָגְנֵי הַכֹּהֲנִים, הֵיוּ מִשְׂמֻחוֹת אַרְבַּע עֶשְׂרֵי. וְהֵיכָן הֵימָּה יִתְּרָה ? כִּנְגַד דִּיר הַעֲצִים, שֶׁכֵּן מִסְרַת בְּיָדָם מֵאֲבוֹתֵיהֶם שֶׁשָּׂם הָאָרוֹן נִגְנוּ.

משנה ב': מעשה הקשור במקום גניזתו של ארון הקודש לאחר חורבן בית ראשון

מִנְעֻשָׁה בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק, וְרָאָה הַרְצָפָה שֶׁהָיָה מְשֻׁנָּה מִחֲבֵרוֹתֶיהָ. בָּא וְאָמַר לְחֲבֵרוֹ.

לֹא הִסְפִּיק לְגַמֵּר אֶת הַדָּבָר עַד שֶׁיִּצְטָתָה נִשְׁמָחוֹ,

וְיָדְעוּ בִּיחֹד שֶׁשָּׂם הָאָרוֹן נִגְנוּ.

- 1 כהו אחד שהיה עסוק במלאכתו, ראה שרצפה במקום מסוים שונה מחברותיה.
- 2 ספר את הדבר לחבירו.
- 3 לא הספיק לגמור את דבריו ויצאה נשמתו.
- 4 הבינו כולם ששם נגנו הארון (ולכן הרצפה שונה).

משנה ג': פרוט 13 המקומות שהיו משתחוים בהם במקדש

וְהֵיכָן הֵיוּ מִשְׂמֻחוֹת ?

אַרְבַּע בְּצִפּוֹן, וְאַרְבַּע בְּדְרוֹם, שְׁלֹשָׁה בַּמִּזְרָח, וְשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב, כִּנְגַד שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי נִשְׁעָרִים. נִשְׁעָרִים דְּרוֹמָיִים סְמוּכִין לַמַּעֲרָב: שְׁעַר הַעֲלִיּוֹן, שְׁעַר הַדֶּלֶק, שְׁעַר הַבְּכוֹרוֹת, שְׁעַר הַפִּיִּם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁעַר הַפִּיִּם ? שֶׁבּוֹ מְכַנְּסִין צְלוּחִית שֶׁל מִים שֶׁל נֶסוּף בְּחָג.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: בּוֹ הַמִּים מִפְּכִים וְעַתִּידִין לְהִיּוֹת יוֹצְאִין מִתַּחַת מִפְתַּן הַבַּיִת. לַעֲמֻתָן בְּצִפּוֹן סְמוּכִין לַמַּעֲרָב: שְׁעַר יְכִינֹה, שְׁעַר קִרְבָּן, שְׁעַר נִשִּׁים, שְׁעַר הַשִּׁיר. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁעַר יְכִינֹה ? שֶׁבּוֹ יֵצֵא יְכִינֹה בְּנִלוּתוֹ.

בַּמִּזְרָח: שְׁעַר נִיקְנוֹר, וְשְׁנַיִ פִּנְשֻׁשִׁין הֵיוּ לוֹ: אֶחָד בְּיָמִינוֹ וְאֶחָד בְּשֵׁמְאלוֹ. וְשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם שֵׁם.

משנה ד': פרוט מקומם של 13 השלחנות שהיו במקדש

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי שְׁלֻחָנוֹת הֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ:

שְׁמוֹנָה שֶׁל שֵׁשׁ בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים, שְׁעָלִיָּהּ מְדִיחִין אֶת הַקֶּרְבָּיִם. וְשְׁנַיִם בַּמַּעֲרָב הַכֶּבֶשׂ:

אֶחָד שֶׁל שֵׁשׁ וְאֶחָד שֶׁל כֶּסֶף. עַל שֶׁל שֵׁשׁ הֵיוּ נוֹתְנִים אֶת הָאֲבָרִים, עַל שֶׁל כֶּסֶף כְּלֵי שֶׁרֵת. וְשְׁנַיִם בְּאוֹלָם מִבְּפָנִים עַל פֶּתַח הַבַּיִת:

אֶחָד שֶׁל שֵׁשׁ וְאֶחָד שֶׁל זָהָב. עַל שֶׁל שֵׁשׁ נוֹתְנִין לָחֵם הַפָּנִים בְּכִנְיֻסָּתוֹ, וְעַל שֶׁל זָהָב בִּיצִיאָתוֹ, שֶׁמְעַלִּין בְּקֹדֶשׁ וְלֹא מוֹרְדִין. וְאֶחָד שֶׁל זָהָב מִבְּפָנִים, שְׁעָלִיו לָחֵם הַפָּנִים תְּמִיד.

משנה ה': סוגי תיבות ("שופרות") שהיו במקדש

שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵי שׁוֹפְרוֹת הֵיוּ בַמִּקְדָּשׁ, וְכָתוּב עֲלֵיהֶם:

"תְּקַלְיוֹ חֲדָתִין" וְ"תְּקַלְיוֹ עַתִּיקִין", "קִנְיִן" וְ"גֹזְלֵי עוֹלָה", "עֲצִים", וְ"לְכוּנָה", "זָהָב לַכַּפֶּרֶת". וְשֵׁשָׁה, "לְנֹדְבָה".

"תְּקַלְיוֹ חֲדָתִין", שֶׁבְּכֹל שָׁנָה וְשָׁנָה.

"עַתִּיקִין", מִי שֶׁלֹּא תִקַּל אֶשְׁתַּקֵּד, שׁוֹקֵל לְשָׁנָה הַבָּאָה.

"קִנְיִן", הֵם תּוֹרִים. וְ"גֹזְלֵי עוֹלָה", הֵן בְּנֵי יוֹנָה.

- וכן עולות, דברי רבי יהודה.**
וחכמים אומרים: "קנין", אחד חטאת ואחד עולה. ו"גוזלי עולה", כן עולות.
 1 שלוש עשרה תיבות בצורת שופר היו במקדש, והיה כתוב עליהם:
 "תקלים חדשים" (שקלים חדשים), "תקלין עתיקין" (שקלים ישנים),
 "קנינים", "גוזלי עולה", "עצים", "לבונה", "זהב לכפורת", "נדבה" (6 תיבות).
 2 שקלים חדשים: עבור שקלים חדשים של שנה נוכחית.
 3 "שקלים ישנים": עבור שקלים שלא ניתנו בשנים קודמות.
 4 קנינים: עבור קני יונים, שהם תורים גדולות. ותיבת גוזלי עולה הם בני יונה קטנים.
 4.1 רבי יהודה: תיבת הקנינים ותיבת גוזלי עולה, הם קני נדבה, שקונים בהם עולות.
 4.2 חכמים:
 4.2.1 תיבת הקנינים מיועדת לקני חובה, וקונים בהם קן אחד שיש בו אחד לחטאת ואחד לעולה.
 4.2.2 "גוזלי עולות": עבור גוזלות יונים של נדר או נדבה, וקונים בהם עולות.

משנה ו': מי שתרם למקדש מבלי לנקוב בסכום, מה יתן ?

האומר: "הרי עלי עצים", לא יפחות משני גזרין.
"לבונה", לא יפחות מקמץ.
"זהב", לא יפחות מדינר זהב.

- וששה "לנדבה", נדבה מה היו עושין בה ?**
לוקחין בה עולות, הבשר לשם, והעורות לפהנים.
זה מדרש דרש יהודיע כהן גדול: "אשם הוא אשם ואשם לוי" (ויקרא ה).
זה הכלל: כל שהוא בא משום חטא ומשום אשמה, ילקח בו עולות, הבשר לשם, והעורות לפהנים.
נמצאו שני כתובים קימים:
אשם לה', ואשם לפהנים, ואומר: (מלכים ב יב) "כסף אשם וכסף חטאות לא יבא בית ה' לפהנים יהיו".
 1 האומר "הרי עלי עצים", לא יפחות משני גזרי עצים שהיו עורכים על המזבח.
 2 האומר "הרי עלי לבונה", לא יפחות מקומץ לבונה.
 3 האומר "הרי עלי זהב", לא יפחות מדינר זהב.

כותרת נוספת: מה עשו בכספים שהיו ב- 6 תבות הנדבה במקדש ?

- 1 קונים בהמות המיועדות לעולה. הבשר נשרף כולו. העור ניתן לכהנים.
 2 מדרש שדרש יהודיע כהן גדול וממנו לומדים את הכלל:
 2.1 כסף שנתר מקורבנות שהופרשו לחטאת או אשם יילקחו בו עולות שבהם:
 2.1.1 הבשר נשרף כולו על המזבח.
 2.1.2 והעורות לכהנים.

פרק ו'

הנושאים העקריים בפרק: דינם של מעות שנמצאו בירושלים או במקדש, דין בשר או בהמה שנמצאו. נסכים שיש להביא עם בהמה שנמצאה יביאו משל ציבור, 7 תקנות שהתקינו בית דין.

מושגים:

מנחת חביתין: כהן גדול הקריב כל יום מנחה, הנקראת מנחת חביתין. מנחה זו הביא משלו. המנחה הייתה עשירית האיפה סולת, מחציתה הקריב בבקר ומחציתה בערב. הכהן היה מביא עשרון שלם בבקר, ומחלקו לשנים. מכל חצי עשרון הכין 6 חלות מצות. 6 חלות הקריב בבקר ואת ה- 6 הנוותרות הקריב בערב. אם מת הכהן הגדול באמצע היום לאחר שהקריב את המחצית הראשונה בבקר, ומינו כהן אחר במקומו באותו יום, הוא אינו משתמש במחצית המנחה שנתרה, אלא מביא עשרון שלם ומחלקו לשניים, ומכין מאחד החצאים 6 חלות ומקריבם. המחצית השניה של הכהן שמת והמחצית השניה של הכהן שהחליפו אינם מוקריבים, אלא מונחים עד שיפסלו בלינה וישרפו. אם לא מינו כהן אחר, מקריבים עבור מנחת חביתין של הערב, עשרון שלם, הבא משל צבור.

משנה א': דינם של מעות שנמצאו בין 2 סוגים שונים של שופרות

- מעות שנמצאו בין השקלים לנדבה:**
קרוב לשקלים, יפלו לשקלים, לנדבה, יפלו לנדבה, מחצה למחצה, יפלו לנדבה.
בין עצים ללבונה:
קרוב לעצים, יפלו לעצים, ללבונה, יפלו ללבונה, מחצה למחצה, יפלו ללבונה.
בין קנין לגוזלי עולה:
קרוב לקנין, יפלו לקנין. לגוזלי עולה, יפלו לגוזלי עולה, מחצה למחצה, יפלו לגוזלי עולה.
בין חלין למעשר שני:
קרוב לחלין, יפלו לחלין, למעשר שני, יפלו למעשר שני, מחצה למחצה, יפלו למעשר שני.
זה הכלל: הולכים אחר הקרוב, להקל. מחצה למחצה, להחמיר.

- 1 נמצאו בין שופר של שקלים לשופר של נדבה:
 - 1.1 אם קרוב לאחד מהם יותר מאשר לאחר, ינתן לקרוב.
 - 1.2 אם באמצע, ינתנו לנדבה.
- 2 נמצאו בין שופר של עצים לשופר של לבונה:
 - 2.1 אם קרוב לאחד מהם יותר מאשר לאחר, ינתן לקרוב.
 - 2.2 אם באמצע, ינתנו ללבונה.
- 3 נמצאו בין שופר של קינים לשופר של גוזלי עולה:
 - 3.1 אם קרוב לאחד מהם יותר מאשר לאחר, ינתן לקרוב.
 - 3.2 אם באמצע, ינתנו לגוזלי עולה.
- 4 נמצאו בביתו של אדם, בין קופה של חולין לקופה של מעשר שני:
 - 4.1 אם קרוב לאחד מהם יותר מאשר לאחר, ינתן לקרוב.
 - 4.2 אם באמצע, ינתנו למעשר שני.
- 5 כלל מסכם:
 - 5.1 אם קרוב לאחד מהם ינתן לו, ואפילו אם ע"י כך הולכים להקל.
 - 5.2 אם באמצע, ינתן למי שמעותיו חמורות יותר.

משנה ב': דין מעות שנמצאות בירושלים

מעות שֶנֶמְצְאוּ לְפָנֵי סוֹחְרֵי בְּהֵמָה, לְעוֹלָם מִעֵשָׂר. בְּהַר הַבַּיִת, חֲלִין.

בירושלים: בשעת הרגל, מעשר.

ובשאר כל ימות השנה, חלין.

- 1 נמצאו המעות בשווקים של סוחרים בהמות, דינם כמעשר שני.
- 2 נמצאו בהר הבית, דינם כחולין.
- 3 נמצאו בירושלים, אך לא בשווקים של סוחרים בהמות, ולא בהר הבית:
 - 3.1 בשעת הרגל, נחשבים כמעשר שני.
 - 3.2 לא בשעת הרגל, נחשבים כחולין.

משנה ג': דין בשר שנמצא

בְּשַׁר שֶנֶמְצָא בְּעֵזְרָה:

אֲבָרִים, עוֹלוֹת, וְחֲתִיכוֹת, חֲטָאוֹת.

בירושלים, זבחי שלמים.

זה וזה תעבר צורתו ויצא לבית העזרה.

נמצא בגבולין:

אֲבָרִים, נְבִלוֹת, חֲתִיכוֹת, חֲמֻרוֹת.

ובשעת הרגל שיהבשר מרבה, אף אברים מרין.

- 1 אם נמצא בעזרה:
 - 1.1 אם הבשר חתוך לאיברים, הוא שייך לקרבן עולה.
 - 1.2 אם הבשר חתוך לחתיכות הראויות לאכילה, חזקתו שהוא של חטאת או אשם.
- 2 אם נמצא בירושלים מחוץ לעזרה, חזקתו שהוא מזבחי שלמים.
 - 3 בין אם נמצא העזרה ובין אם נמצא מחוץ לעזרה:
 - 3.1 מניחים אותו עד שתעובר צורתו, ויפסל משום נותר.
 - 3.2 ושורפים אותו.
 - 4 אם הבשר נמצא באחד מערי ישראל ("בגבולין"):
 - 4.1 אם הוא חתוך לאיברים, דינו כנבלה. אם הוא חתוך לחתיכות, דינו כחולין.
 - 4.2 בשעת הרגל, אף אם הבשר חתוך לאיברים מותר לאכול ולא חוששים שזה נבלה.

משנה ד': דין בהמה שנמצאה

בְּהֵמָה שֶנֶמְצְאָת מִירוּשָׁלַיִם וְעַד מְדִינַת עֵדֶר, וְכַמְדָּתָה לְכָל רוּחַ:

זָכָרִים, עוֹלוֹת, נִקְבוֹת, זְבָחֵי שְׁלָמִים.

רבי יהודה אומר: הראוי לפסחים, פסחים, קדם לרגל שלמים יום.

אם נמצאה בירושלים וסביבתה, כמרחק של ירושלים ממגדל עדר:

- 1.1 תנא קמא: זכרים יש להקריב כעולות, נקבות כשלמים.
- 1.2 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו):
 - אם הבהמה ראויה לקרבן פסח ונמצאה 30 יום קודם החג, יקריבוה כקרבן פסח.

משנה ה': תקנת חכמים שאת הנסכים שיש להביא עם הבהמה שנמצאה יביאו משל ציבור

**בְּרֵאשׁוֹנָה הָיָה מְשַׁכְּנִין אֶת מוֹצְאָהּ, עַד שֶׁהָיָה מְבִיא נִסְכָּיהָ.
חֲזָרוּ לִהְיוֹת מְנִיחִין אוֹתָהּ וּבּוֹרְחִין.**

הַתְּקִינוּ בֵּית דִּין שֶׁיְהִי נִסְכָּיהָ בְּאִין מְשָׁל צְבוּר.

1 בראשונה מי שמצא בהמה:

היו ממשכנים אותו עד שהביא גם את נסכיה.

2 כשראו הבריות שיש להם הפסד ממון, התעלמו מהבהמה שנמצאה.

3 התקינו בית דין שיהיו הנסכים באים משל ציבור.

משנה ו': 7 תקנות התקינו בית דין ו-4 מהם מנויות במשנתנו

**אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: שְׁבַעַה דְּבָרִים הַתְּקִינוּ בֵּית דִּין, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן,
נִכְרִי שֶׁשָּׁלַח עוֹלָתוֹ מִמְּדִינַת הַיָּם וְשָׁלַח עִמָּהּ נִסְכָּים, קָרְבִין מְשָׁלוּ, וְאִם לֹא, קָרְבִין מְשָׁל צְבוּר.
וְכֵן גַּר שָׁמַת וְהִנִּיחַ זְבָחִים:**

אִם יֵשׁ לוֹ נִסְכָּים, קָרְבִין מְשָׁלוּ. וְאִם לֹא, קָרְבִין מְשָׁל צְבוּר.

וְהִנֵּי בֵּית דִּין הוּא עַל כֵּהֵן גְּדוֹל שָׁמַת,

שָׁמַתָּה מִנְחָתוֹ קָרְבָה מְשָׁל צְבוּר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְשָׁל יוֹרְשִׁין.

וְשָׁלְמָה הִיְתָה קָרְבָה.

1 תקנה ראשונה: המוצא בהמה בירושלים ובסביבתה, נסכיה ינתנו משל ציבור.

2 תקנה שנייה: נוכרי ששלח עולתו לבית המקדש:

2.1 אם שלח גם את דמי נסכיה, מקריבים את הנסכים ששלח.

2.2 אם לא שלח נסכים, מביאים משל צבור.

3 תקנה שלישית: גר שמת והשאיר קרבנות:

3.1 אם השאיר גם נסכים, יקריבו את נסכיו.

3.2 אם לא השאיר נסכים יביאו נסכים משל צבור.

4 תקנה רביעית:

4.1 כהן גדול שמת לאחר שהקריב בבקר חצי ראשון של מנחת חביתין (ראה מושגים):

4.2 תנא קמא: מנחת חביתין של הערב באה משל ציבור.

4.3 ר' יהודה: מנחת חביתין של הערב באה משל יורשיו של הכהן.

4.4 במקום חצי עשרון השני של מנחת חביתין שהיו מקריבים בערב, מקריבים עשרון שלם.

משנה ז': פרוט 3 תקנות נוספות שתיקנו בית דין

עַל הַפֶּלַח וְעַל הַעֲצִים, שֶׁיְהִי הַפֶּהֲנִים נְאוֹתִים בָּהֶן,

וְעַל הַפָּרָה, שֶׁלֹּא יְהִי מוֹעֵלִין בְּאֶפְרָה,

וְעַל הַקִּנּוּן הַפְּסוּלוֹת, שֶׁיְהִי בְּאוֹת מְשָׁל צְבוּר.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַמְּסַפֵּק אֶת הַקִּנּוּן, מְסַפֵּק אֶת הַפְּסוּלוֹת.

1 תקנה חמישית: בשר קרבנות הניתן לכהנים:

1.1 יכולים למלוח אותו במלח של הקדש.

1.2 יכולים להשתמש בעצים של הקדש לצורך בישולו.

2 תקנה שישית: אין מעילה באפר פרה אדומה.

3 תקנה שביעית: אם נמצאו קינים פסולות (שמהם מקריבים אחד לחטאת ואחד לעולה):

3.1 תנא קמא: בית דין קונים במקומם קינים אחרות מכספי תרומת הלשכה.

3.2 רבי יוסי: מי שמספק להקדש את הקינים חייב לספק אחרים אם נפסלו.

פרק ח**הנושאים העקריים בפרק:**

רוק וכלים שנמצאו בירושלים, סכין וקופיץ שנמצאו בירושלים, פרוכת של מקדש שנשמטת, תיאור עשית פרוכת למקדש, דיני שריפת בשר קודשי קודשים שנשמט, מקום הנחת איברי הקרבנות כאשר מעלים אותם למזבח, דברים הנוהגים רק בזמן הבית, ודברים הנוהגים אף שלא בזמן הבית,

מושגים:**דרגות בטומאה:**

המת הוא אבי אבות הטומאה. מה שנשמט ע"י המת הוא אב הטומאה. ישנם אבות טומאה נוספים והם: שרץ מת, נבלה, זב ומצורע. הנוגע באב הטומאה נעשה ראשון לטומאה. מה שנשמט מראשון לטומאה, הוא שני לטומאה, וכך הלאה, שלישי לטומאה ורביעי לטומאה. כל הדרגות מתחת לאב הטומאה נקראות גם וולד הטומאה.

אב הטומאה מטמא אדם וכלים להיות ראשון לטומאה. ראשון לטומאה מטמא רק אוכלים ומשקים להיות שני לטומאה. שני לטומאה מטמא רק תרומה וקודשים להיות שלישי לטומאה. שלישי לטומאה מטמא רק קודשים להיות רביעי לטומאה.

גזירת משקים: חכמים גזרו על משקים שנמאאו אפילו ע"י ולד הטומאה (ראשון ושני לטומאה), שמטמאים הם אדם וכלים להיות ראשון לטומאה, כמו שמטמא אב הטומאה. הגזירה היא משום משקים של זה וזה, כגון רוק שלהם שהוא אב הטומאה.

עליה וירידה למקוה: במקוואות מסוימות, במיוחד במקוואות גדולות, הייתה הבחנה בין הדרך שיורדת לבית הטבילה לבין הדרך שעולה ממנה, וזאת כדי שלא יגעו המהורים העולים מהמקוה בממאין היורדין אליה.

משנה א': דין רוק שנמצא בירושלים

כָּל הַרְקִין הַנִּמְצָאִים בְּירוּשָׁלַיִם, טְהוּרִין, חוּץ מִשְׁלַל שְׁוֹק הָעֵלְיוֹן, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר:

בְּשֹׁאֵר יָמוֹת הַשָּׁנָה: שְׁבַע־מֵצַע, טְמֵאִין וְשִׁבְעֵי־דִין, טְהוּרִין. וּבְשַׁעֲתַת הַרְגֵל: שְׁבַע־מֵצַע, טְהוּרִין, וְשִׁבְעֵי־דִין, טְמֵאִין, שְׁמֵפְנֵי שָׁהוּ מִטְּמֵאֵין לְצִדְדֵין.

1 רבי מאיר (ואין הלכה כמותו):

- 1.1 בירושלים אין חוששים לרוק של זב או זבה כי הולכים אחר הרוב.
 - 1.2 בשוק העליון (בירושלים) שמצויים שם כובסים נוכרים, הרוק טמא.
- 2 רבי יוסי:

2.1 כל ימות השנה מלבד ימות הרגל:

- 2.1.1 רוק שנמצא באמצע הדרך טמא (שרוב העם הולכים שם).
- 2.1.2 רוק שבצידי הדרך טהור (הטהורים שנוזהרים הולכים שם).

2.2 בימות הרגל:

- 2.2.1 רוק שנמצא באמצע הדרך, טהור (רוב העם טהורים).
- 2.2.2 רוק שבצידי הדרך, טמא. מפני שהטמאים מועטים והולכים בצידי הדרך.

משנה ב': דין כלים שנמצאים בירושלים

כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בְּירוּשָׁלַיִם: דֶּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה טְמֵאִין, דֶּרֶךְ עֲלִיָּה, טְהוּרִין. שְׁלֹא כְּדֶרֶךְ יְרִידָתוֹן עֲלִיתוֹן, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּלֵן טְהוּרִין, חוּץ מִן הַסֵּל וְהַמְּגִרְפָּה וְהַמְּרַצָּה הַמִּיֶּחֱדִין לְקַבְרוֹת.

1 רבי מאיר: (ואין הלכה כמותו):

- 1.1 כלים שנמצאים בדרך הירידה לבית הטבילה (ראה מושגים) טמאים.
 - 1.2 כלים שנמצאים בדרך העלייה מבית הטבילה (וכן בכל העיר) טהורים.
 - 1.3 דרך הירידה למקווה שונה מדרך העלייה מהמקווה.
- 2 רבי יוסי: כל הכלים טהורים, חוץ מהכלים הבאים שמשמשים בהם בליקוט עצמות:
- 2.1 סל שמשמשים בו לליקוט עצמות.
 - 2.2 מגרפה שמקבצים אתה את העצמות המפוזרות.
 - 2.3 מריצה (שהוא מכשיר ברזל), שמנפצים בו אבנים לצורך קבורה.

משנה ג': דין סכין לשחימת בהמות, וקופיץ לקצוץ בשר ועצמות, שנמצאו בירושלים

סכין.

שְׁנֵי־מֵצַעַת בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד.

בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר, שׁוֹנֶה וּמִטְּבִיל.

וְקוֹפִיץ,

בֵּין בָּהּ וּבֵין בָּהּ שׁוֹנֶה וּמִטְּבִיל.

חַל אֲרָבְעָה עָשָׂר לֵהִיּוֹת בְּשַׁבָּת, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד.

בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר, שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד.

נִמְצָאת קְשׁוּרָה לְסִכִּין, הִרִי זֶה לְסִכִּין.

1 סכין

- 1.1 נמצאת בארבעה עשר בניסן, מותר לשחוט בה את קרבן פסח או קרבנות אחרים.
 - 1.2 נמצאת בשלושה עשר בניסן, יש להטבילה מספק לפני שמשמשים בה.
- 2 קופיץ:
- 2.1 בין אם מצאה בשלושה עשר ובין אם בארבע עשר (שחל ביום חול) יש להטבילה.
 - 2.2 מצאה בארבעה עשר שחל להיות בשבת, יכול להשתמש בה מיד.
 - 2.3 מצאה בחמישה עשר יכול להשתמש בה מיד.
 - 2.4 אם הקופיץ קשורה לסכין, דינה כסכין. מותר להשתמש בה גם בארבעה עשר שחל ביום חול.

משנה ד': דין פרוכת של מקדש שנמאת

פְּרוֹכֶת שֶׁנִּמְצְאת בְּיַד הַטְּמֵאָה, מִטְּבִילִין אוֹתָהּ בְּפָנִים וּמְכַנְּסִין אוֹתָהּ מִיָּד.

וְאֵת שְׁנוּמְאָת בָּאֵב הַטְּמֵאָה, מִטְּבִילֵין אוֹתָהּ בַּחוּץ, וְשׁוֹטְחִין אוֹתָהּ בַּחֵיל.

וְאִם הָיְתָה חֲדָשָׁה, שׁוֹטְחִין אוֹתָהּ עַל גַּג הָאֶצְטָבָא, כְּדִי שִׁירְאוּ הָעַם אֶת מְלֹאכְתָּהּ שֶׁהִיא נְאֻה.

1 אם נטמאת בוולד הטומאה:

1.1 אפשר להטבילה במקוה שבעזרה.

1.2 אפשר להחזירה מיד למקומה (טומאתה רק מדרבנן, ואינה צריכה הערב שמש).

2 אם נטמאת באב הטומאה:

2.1 מטבילים אותה מחוץ לעזרה (טומאתה מדאורייתא).

2.2 יש לחכות עד שיעריב שמשה.

3 היכן שוטחים אותה ליבוש?

3.1 פרוכת ישנה, שוטחים אותה בחיל (בין סורג לעזרת נשים).

3.2 אם הפרוכת חדשה:

3.3 שוטחים אותה על האצטבא (אכסדרה של עמודים) שהייתה בהר הבית, (להראות את יופייה).

משנה ה': תאור עשית פרוכת למקדש

רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מֵשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסֵּנִן:

פְּרֻכַת עֲבִיבָה פֹּחַח, וְעַל לִבְעֵים וְשִׁתִּים נִימִין נֶאֱרָגָת, וְעַל כָּל נִימָא וְנִימָא עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה חוּטִין.

אֲרָבָה אֲרָבָעִים אָפָה וְרַחְבָּה עֲשָׂרִים אָפָה, וּמִשְׁמוֹנִים וְשִׁתִּי רְבּוּא נַעֲשִׂית.

וְשִׁתִּים עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה,

וְשִׁלְטַ מֵאוֹת כְּהֵנִים מִטְּבִילֵין אוֹתָהּ.

משנה ו': דיני שריפת בשר קודשי קודשים שנטמא

בְּשֵׁר קֹדְשֵׁי קֹדְשִׁים שְׁנוּמְאָה, בֵּין בָּאֵב הַטְּמֵאָה, בֵּין בְּוֹלֵד הַטְּמֵאָה, בֵּין בְּפָנִים, בֵּין בַּחוּץ,

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: הֵכֵל יִשְׂרָף בְּפָנִים, חוּץ מִשְׁנוּמְאָה בָּאֵב הַטְּמֵאָה בַּחוּץ.

וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: הֵכֵל יִשְׂרָף בַּחוּץ, חוּץ מִשְׁנוּמְאָה בְּוֹלֵד הַטְּמֵאָה בְּפָנִים.

1 בית שמאי:

1.1 אם נטמא מחוץ לעזרה באב הטומאה (ראה מושגים), יישרף מחוץ לעזרה.

1.2 בכל מקרה אחר, ישרף בתוך העזרה.

2 בית הלל:

2.1 אם נטמא בולד הטומאה (ראה מושגים) בתוך העזרה, יישרף בתוך העזרה.

2.2 בכל מקרה אחר ישרף מחוץ לעזרה.

משנה ז': המשך דיני שריפת בשר קודשי קודשים שנטמא

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

אֵת שְׁנוּמְאָה בָּאֵב הַטְּמֵאָה, בֵּין בְּפָנִים בֵּין בַּחוּץ, יִשְׂרָף בַּחוּץ.

וְאֵת שְׁנוּמְאָה בְּוֹלֵד הַטְּמֵאָה, בֵּין בְּפָנִים בֵּין בַּחוּץ, יִשְׂרָף בְּפָנִים.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְקוֹם טְמֵאָתוֹ, שָׁם שִׁרְפֹתוֹ.

1 רבי אליעזר (ואין הלכה כמותו):

1.1 אם נטמא באב הטומאה, בין אם נטמא בעזרה ובין אם נטמא מחוץ לעזרה, יישרף בחוץ.

1.2 נטמא בוולד הטומאה, בין בפנים ובין בחוץ, יישרף בפנים.

2 רבי עקיבא:

2.1 במקום שנטמא שם ישרף (בין נטמא באב הטומאה ובין נטמא בוולד הטומאה):

2.1.1 אם נטמא מחוץ לעזרה ישרף בחוץ.

2.1.2 אם נטמא בתוך המקדש ישרף בעזרה.

משנה ח': היכן מניחים את איברי הקרבנות כאשר מעלים אותם למזבח?

אֵיבְרֵי הַתְּמִיד, נִתְּנִין מְחָצֵי כְּבֶשֶׂת וְלִמְטָה בְּמִזְבֵּחַ,

וְשֵׁל מוֹסְפִין נִתְּנִין מְחָצֵי כְּבֶשֶׂת וְלִמְטָה בְּמַעְרָב,

וְשֵׁל דְאֲשֵׁי חֲדָשִׁים נִתְּנִין עַל כְּרֶכֶב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמַעְלָה,

הַשְּׂקָלִים וְהַבְּכוּרִים, אֵין נוֹהֲגִין אֲלָא בְּפָנֵי הַבַּיִת,

אֲבָל מַעֲשֵׂר דָּגָן וּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וְהַבְּכוּרוֹת, נוֹהֲגִין בֵּין בְּפָנֵי הַבַּיִת בֵּין שְׁלֵא בְּפָנֵי הַבַּיִת.

הַמְּקַדֵּשׁ שְׂקָלִים וּבְכוּרִים, הָרִי זֶה קֹדֶשׁ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָאוֹמֵר: "בְּכוּרִים קֹדֶשׁ", אֵינֶן קֹדֶשׁ.

1 איברי קרבן התמיד ניתנים בחצי התחתון של כבש המזבח, בצידו המזרחי.

2 איברי קורבנות מוסף:

2.1 מלבד בראשי חדשים, ניתנים בחצי הכבש בתחתון, בצידו המערבי.

- 2.2 בראשי חודשים, ניתנים על כרכב המזבח (בין קרנות המזבח, מקום הלוח רגלי הכהנים).
כותרת נוספת: דברים הנוהגים רק בזמן הבית, ודברים הנוהגים אף שלא בזמן הבית
- 1 דין מחצית השקל ודין ביכורים נוהג רק בזמן הבית.
 - 2 דיני תרומות ומעשרות, מעשר בהמה ובכורות נוהג אף שלא בזמן הבית.
 - 3 [חכמים ביטלו מעשר בהמה שלא בזמן הבית, מחשש שיכשלו בקיומו].
 - 4 הקדיש שקלים שלא בזמן הבית:
 - 4.1 שקליו הם קודש.
 - 4.2 יש לגנוזם או להשליכם לים המלח.
 - 5 הקדיש ביכורים שלא בזמן הבית:
 - 5.1 תנא קמא (ואין הלכה כמותו): חלה עליהם קדושה (ומניח את הביכורים עד שירקבו).
 - 5.2 רבי שמעון: אין שם ביכורים עליהם.